

Z činnosti Etické komise ČMPS

EK ČMPS má nyní 8 členů, jejichž mandát je čtyřletý a kteří mají povinnost participovat na vyřizování stížností v roli zpravodajů, a jednu stálou členku s odpovědností za aktuálnost Etického kodexu psychologické profese, která – ačkoli povinnosti zpravodaje nemá – se na posuzování stížnosti intenzivně podílí jako konzultantka: připravuje připomínky ke zprávám z předběžného šetření stížností a k souhrnným zprávám, pomáhá řešit složitější problémy, formulovat stanoviska EK atp. Touto stálou členkou komise je Bohumila Baštecká, členy se čtyřletým mandátem jsou Hedvika Boukalová, Václav Holeček, Martina Hyžová, Pavel Moravec (místopředseda EK), Ivana Slavíková (předsedkyně EK), Diana Valečková a od května letošního roku také Hana Slobodová a Petra Špačková.

Setkání komise se v letošním roce konala 9. března, 25. května a 6. září a 14. prosince. Scházíme se v zasedací místnosti Psychologického ústavu v Hybernské ulici v Praze, který je důstojným prostředím i pro projednávání stížností s psychology, jichž se tyto stížnosti dotýkají. Mezi jednotlivými setkáními průběžně probíráme stížnosti, podněty a další agendu komise v elektronické konferenci.

EK v letošním roce dokončila práci na Etickém kodexu psychologické profese, prošetřila 8 stížností (souhrnné zprávy se stanovisky EK připravené na základě prošetření těchto kauz byly schváleny Radou a zaslány stěžovateli a dotčenému psychologovi), projednala 3 podněty, aktualizovala svůj Statut a Jednací řád, které slouží nejen pro vnitřní potřebu EK, ale i jako podklad pro komunikaci se stěžovateli, psychology a dalšími osobami, které se na komisi obrací s dotazy, nebo kteří doporučují lidem nespokojeným s postupy či výsledky práce psychologů, aby se na komisi obrátili.

Aktuálně probíhá šetření 13 stížností, rozpracována je odpověď na 1 podnět. Šetření s sebou nesou různorodé problémy, které často protahují dobu od přijetí do vyřízení stížnosti (zpravodaj např. požádá na základě dohody komise stěžovatele o doplňující informace ke stížnosti, stěžovatel odpoví omluvou na nemoc, nedostatek času atd., přitom ale přislíbí, že informace pošle, uplyne měsíc, zpravodaj žádá znovu a musí čekat další měsíc, než může podle JŘ začít stížnost řešit jen jako podnět; podobně psycholog se opakovaně omlouvá za zdržení a znovu slibuje zaslat své vyjádření ke stížnosti nebo odpovědi na otázky zpravodaje atd.). Každý ze současných členů komise je navíc dost vytížen svými pracovními a dalšími odbornými činnostmi, takže se často nemůže začít věnovat stížnosti hned poté, co se stal jejím zpravodajem.

Počet stížností roste. Dalších nejméně 11 stížností proto čeká „v pořadí“, svého zpravodaje dostanou, až některý ze zpravodajů ukončí šetření dříve přijaté stížnosti.

Dvěma z členů EK končí 31. 12. 2017 mandát. Rada ČMPS proto připravuje **dovolbu nových členů**. A protože stížností neustále přibývá, termíny na jejich vyřízení je pro EK velmi obtížné stihnout i v aktuálním počtu a noví členové vždy potřebují nějaký čas na to, aby se zapracovali, je třeba, aby se tato dovolba uskutečnila co nejdříve.

Proto si Vás dovoluujeme požádat o **spolupráci při hledání vhodných kandidátů na nové členy – bez Vašich nominací může být činnost EK brzy ohrožená!**

Připravili jsme dopis s výzvou nominacím, který najdete jako přílohu tohoto čísla Zpravodaje. Prosíme Vás o jeho pročtení a předání dál: vedoucím psychologických pracovišť a všem dalším kolegům, kteří by nám mohli s hledáním nových kandidátů pomoci.

Za tuto spolupráci Vám předem mnohokrát děkujeme!

Stížnost na jednání psychologa v opatrovnickém sporu o dítě

Opět se jednalo o typ stížnosti, které řeší Etická komise ČMPS nejčastěji a ve které byl psycholog¹ v roli soudního znalce. Psycholog, vůči jehož jednání stížnost směřovala, je členem ČMPS. Na pozvání EK se dostavil na její zasedání, kde doplnil své písemné vyjádření ke stížnosti a odpověděl na otázky členů EK, které napomohly při formulaci souhrnné zprávy a tvorbě stanoviska EK ke stížnosti.

Body 1-5 stížnosti:

- 1. Chování soudního znalce v průběhu vyšetření a soudního jednání:** po dobu vyšetření se psycholog plně nevěnoval klientovi, telefonoval příbuzným, před soudním jednáním trávil čas v družném rozhovoru s otcem dítěte a jeho právní zástupkyní, zatímco stěžovatelky se nevíšal.
- 2. Zjevné chyby v posudku:** dle stěžovatelky uvedl psycholog v posudku chybně jméno manžela a dcery stěžovatelky a také některé získané informace (např. přímé otázky).
- 3. Absence rozhovoru s matkou, přičemž byly provedeny dva rozhovory s otcem**
- 4. Nerovnost vyšetření a automatické soudy o matce:** stěžovatelka uvedla, že na rozdíl od otce nezletilý nebyl s ní během dvou vyšetření proveden žádný rozhovor; dále pak že psycholog již před vyšetřením předpokládal, že špatný vztah dceři k otci je dán manipulací dítěte z její strany. Podle jejího názoru směřovalo celé vyšetření pouze

---

¹ Výraz psycholog je zde i v následujícím popisu řešených kauz užíván jako tvar zastupující psychology obecně, tj. ženy i muže.

k prokázání této manipulace, neboť znalec další možné příčiny negativního vztahu otce k nezletilé nezkoumal a zcela záměrně ignoroval.

5. Závěry posudku: v závěrech posudku psycholog navrhl, že je třeba rozšířit styk dítěte s otcem, ale neuvedl, jak k tomuto návrhu dospěl.

Z těchto bodů stížnosti vyplývá, že stěžovatelka se vnímala jako znevýhodněná vůči pozici otce dítěte, z psychologova písemného i ústního vyjádření je patrné, že jakékoli znevýhodnění považuje za mylný názor stěžovatelky. Psycholog popřel, že by se po dobu vyšetření věnoval jiným činnostem než práci s posuzovanými, uvedl, že rozhovor oběma rodiči byl rozhovor rámcově stejný. Připustil, že v posudku zaměnil křestní jméno manžela stěžovatelky. EK dospěla k závěru, že tento omyl není etickým pochybením ve smyslu porušení etických kodexů a zásad, nicméně *v soudně znaleckých posudcích by se psychologové takovýchto omylů dopouštět neměli.*

Stanovisko EK k bodům stížnosti č. 1 až č. 5: V uvedených oblastech nedošlo ze strany psychologa - soudního znalce k porušení Etického kodexu psychologické profese.

Bod 6 stížnosti:

Použité metody a z nich vyvozené závěry. Stěžovatelka kritizuje závěry, které učinil psycholog na základě použitých psychologických, zejména projektivních metod. Psycholog uvedl, že je věcí soudního znalce a jeho klinických zkušeností s dítětem, jaké metody užije, aby s ním navázal dobrý kontakt. Z jeho dalšího vyjádření vyplynulo, že k volbě projektivních testů byl veden především snahou navázat s dítětem dobrý kontakt a nezatěžovat ho. Stanovisko EK ČMPS k bodu stížnosti č. 6: Vyvozování odborných závěrů pouze z výsledků projektivních metod a pozorování je porušením odstavce IV. 2. b) Etického kodexu psychologické profese, podle kterého psycholog plně odpovídá za používání diagnostických metod ověřených (tj. standardizovaných nebo založených na expertní psychologické zkušenosti) a kvalitních (tj. jejichž validita je ověřena nebo ji lze dovodit na základě srovnání se zahraničním použitím). Testy, které psycholog k vyvození odborných závěrů použil, však uvedené nároky nesplňují.

Bod 7 stížnosti:

Vyjádření psychologa ke zdravotnímu stavu stěžovatelčiny druhé dcery. Stěžovatelka uvádí, že psycholog se vyjádřil o její druhé dceři (v kojeneckém věku), jejíž zdravotní stav rozhodně nebyl předmětem vyšetření; stěžovatelku označil za možnou příčinu jejího onemocnění, protože není: „...v pohodě, neboť se neustále zabývá prosazováním soudního sporu, což má negativní vliv na kojení“. Stěžovatelka toto vyjádření považuje za „manipulativní využívání zdravotního stavu druhé dcery k prezentaci matky jako nevhodné pečovatelky o děti“. Psycholog potvrdil, že tento názor byl prezentován, a uvedl, že jeho cílem byl zájem obou dětí a snaha pokusit se o možné ukončení sporu rodičů.

Stanovisko EK ČMPS k bodu stížnosti č. 7: Podle etických principů má psycholog ve svých zprávách využívat jen údaje o osobách, které vyšetřil, a má povinnost poskytovat jen ty informace, jež jsou pro danou věc relevantní, jinak má zachovávat diskrétnost. EK dospěla v tomto bodu k závěru, že uvedená angažovanost psychologa neodpovídá jeho roli soudního znalce ani zodpovědnosti, která se s touto rolí spojuje.

Došlo zde k porušení etických zásad uvedených v **Etickém kodexu psychologické profese** v těchto odstavcích:

III. 1. d) Psycholog nahlíží možný střet zájmů a postupuje tak, aby zájmy zpřehlednil a eticky správně se v jejich střetu rozhodl.

III. 2. b) Psycholog užívá své moci a vlivu zodpovědně ve jménu hodnot a zásad zastávaných a hájených tímto kodexem a v rámci spolupráce se zúčastněnými stranami.

III. 2. f) Psycholog se nevyjadřuje o osobě, kterou neměl možnost pozorovat, případně vyšetřit, i kdyby na něj byl v tomto směru činěn nátlak.

Bod 8 stížnosti:

Vyjadřování o asistovaných kontaktech a o jiném psychologovi: Stěžovatelka napsala, že soudní znalec nebyl seznámen se situací asistovaného předávání či kontaktu dcery za účasti psychologa a obou rodičů, a přesto se negativně vyjadřoval před soudem o průběhu těchto kontaktů. Mluvil o jejich nevhodnosti pro dítě, negativně se vyjadřoval o osobě psychologa, a to i přesto, že mu ze strany soudu žádné otázky ohledně asistovaného kontaktu nebyly kladeny. Psycholog uvedl, že skutečně pochyboval o významu “asistovaných procházek” celé rodiny s psychologem, a to především na základě skutečnosti, že o jejich průběhu a výsledcích nebyla vedena řádná písemná dokumentace. Na zasedání EK psycholog členům EK sdělil, že o psychologovi se vyjadřoval pouze na základě dotazu soudu, odpovídal jen na to, na co se ho soud ptal.

Stanovisko EK ČMPS k bodu stížnosti č. 8: EK v tomto bodu zohlednila, že vzhledem k otázkám, k nimž se měl vyjadřovat, by psycholog ve své roli soudního znalce potřeboval pro pochopení kontextu úplnou dokumentaci, kterou neobdržel. Psycholog však má ctít praxi kolegy. Pokud má o prováděném postupu pochybnosti, má se nejprve obrátit na kolegu samotného, nebo s jeho vědomím na toho, kdo mu tento způsob praxe zadával (zde OSPOD). Z dostupné dokumentace vyplývá, že tak psycholog neučinil a tím porušil ustanovení II. 4. e) Etického kodexu psychologické profese: *Pokud jiný psycholog či kolega porušuje etické zásady, psycholog ho na to upozorní, případně na takové porušování upozorní Etickou komisí.* EK nemá možnost zjistit, na co se soud psychologa ptal. Pokud by však dotaz směřoval k narušení pověsti kolegy nebo pověsti oboru, *měl psycholog odmítnout na tuto otázku odpovídat v souladu s ustanovením bodu IV. 3. c) Etického kodexu psychologické profese.*

Shrnutí:

Etická komise ČMPS po podrobném prošetření celého případu shledala, že psycholog porušil svým postupem v roli soudního znalce etické zásady popsané v odstavcích II. 4. e), III. 1. d), III. 2. b), III. 2. f) a IV. 2. b) Etického kodexu psychologické profese.

Svou angažovaností překračoval z role a zodpovědnosti soudního znalce do role terapeutické či výchovné.

Připravili: Václav Holeček, Ivana Slavíková